

Sygn. akt II KK 577/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **M. G.**

skazanego z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.p.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt V Ka 376/22

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Radomiu

z dnia 14 lutego 2022 r., sygn. akt II K 2475/19

uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu w części w której utrzymuje w mocy orzeczenie o środku karnym z art. 41a § 1 k.k. i w tym zakresie sprawę M. G. przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Radomiu wyrokiem z dnia 14 lutego 2022 r., sygn. akt II K 2475/19, uznał M. G. za winnego tego, że w dniu 29 sierpnia 2019 r., w miejscowości K. woj. [...], popchnął K. B., w wyniku czego K. B. upadł doznając urazu odcinka lędźwiowego kręgosłupa, które to obrażenia naruszyły czynności narządu ciała na czas poniżej dni siedmiu - przyjmując, że w dacie czynu miał ograniczoną w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, to jest czynu wyczerpującego znamiona art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny, określając wysokość jednej stawki na 20 złotych, na mocy art. 47 § 1 k.k. orzekł nawiązkę na rzecz Funduszu P. w kwocie 1 000 złotych, a na podstawie art. 41a § 1 k.k. orzekł wobec M. G. zakaz zbliżania się do K. B. na odległość mniejszą niż 50 metrów.

Orzeczenie to zostało zaskarżone przez obrońcę oskarżonego M. G.. Zarzucił on wyrokowi:

1. obrazę przepisów postępowania (art. 438 pkt 2 k.p.k.) mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., poprzez naruszenie zasad prawidłowego rozumowania i wadliwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegające na ustaleniu, że M. G. dopuścił się zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, podczas gdy prawidłowo przeprowadzona analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego zaprzecza temu, by miał on popchnąć K. B.,

1. obrazę przepisów postępowania (art. 438 pkt 2 k.p.k.) mającą wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., poprzez naruszenie zasad prawidłowego rozumowania i wadliwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego polegające na ustaleniu, że M. G. jako osoba dorosła miał świadomość, że używając przemocy wobec pokrzywdzonego może doprowadzić do powstania u niego obrażeń ciała, podczas gdy biegli stwierdzili, że miał on ograniczoną w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania znaczenia czynu i kierowania swoim postępowaniem.

Podnosząc te zarzuty, obrońca M. G. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu (k. 106-107).

Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt V Ka 376/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że orzeczoną wobec M. G. karę grzywny złagodził do 50 stawek dziennych, przyjmując jedną stawkę dzienną w kwocie 20 zł. i uchylił orzeczenie o zasądzeniu nawiazki, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od wyżej wymienionego wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu kasację złożył Prokurator Generalny. **Zaskarżył** ten wyrok w zakresie utrzymującym w mocy orzeczenie o środku karnym z art. 41a § 1 k.k., na korzyść M. G.. **Zarzucił** rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu przeprowadzenia należytej kontroli odwoławczej wyroku Sądu I instancji, w tym rozpoznania sprawy poza granicami zaskarżenia i zarzutów postawionych w apelacji obrońcy oskarżonego, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w Radomiu w zakresie środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego, mimo iż zapadło ono z rażącą obrazą przepisów prawa materialnego, tj. art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k., polegającą na orzeczeniu wobec M. G. środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do K. B. na odległość mniejszą niż 50 metrów, bez wskazania okresu obowiązywania tego środka, podczas gdy przepis art. 43 § 1 k.k. wskazuje, że zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 - 2b k.k. orzeka się w latach, od roku do lat 15, co oblige sąd do określenia czasookresu obowiązywania środka karnego. **Wniósł** o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna.

Trafnie podniósł Prokurator Generalny, że wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu jest wadliwy, albowiem został wydany z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa procesowego oraz materialnego, wskazanych w zarzucie kasacji. Poza sporem bowiem jest, że unormowanie z art. 433 § 1 k.p.k. oblige sąd odwoławczy nie tylko do należytego rozpoznania sprawy w granicach zaskarżenia oraz podniesionych zarzutów, lecz również do odpowiedniego poszerzenia prowadzonej kontroli we wskazanych w nim wypadkach. Tymczasem,

jednym z elementów rozstrzygnięcia Sądu *meriti*, utrzymanym w mocy przez Sąd Okręgowy w Radomiu, który działał jako sąd odwoławczy, jest zawarte w pkt III wyroku Sądu I instancji, orzeczenie zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego na odległość mniejszą niż 50 metrów. Zakaz ten został jednak ustanowiony z pominięciem, wynikającego z treści art. 43 § 1 k.k., obowiązku określenia czasu jego obowiązywania. W konsekwencji uzyskał w ten sposób charakter bezterminowy, wbrew treści powołanego przepisu, który nakazywał orzeczenie go w latach, od roku do lat 15. Wprawdzie złożony przez obrońcę M. G. środek odwoławczy nie wskazywał wprost na opisane wyżej uchybienie, niezależnie jednak od podniesionych zarzutów, wniesienie apelacji winno skutkować wyeliminowaniem przez orzekający w drugiej instancji Sąd Okręgowy w Radomiu wadliwego rozstrzygnięcia w oparciu o dyspozycję art. 440 k.p.k. Przecież zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. - sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu — również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1 – 3 k.p.k., a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k., art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Jednym z określonych w ustawie przypadków, nakazującym wyjście poza granice środka odwoławczego, jest więc sytuacja przewidziana w art. 440 k.p.k., który stanowi, iż jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Z tego też względu, obowiązkiem Sądu Okręgowego w Radomiu było dokonanie kontroli zaskarżonego apelacją wyroku Sądu Rejonowy w Radomiu wyrokiem z dnia 14 lutego 2022 r., sygn. akt II K 2475/19, nie tylko w granicach środka odwoławczego, ale także z urzędu, niezależnie od tych granic, w celu stwierdzenia czy utrzymanie w mocy orzeczenia nie będzie w sposób rażący naruszać poczucia sprawiedliwości (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2021 r., II KK 18/21, LEX nr 3149731). Niewywiązanie się przez Sąd Okręgowy w Radomiu z tego ustawowego obowiązku skutkowało utrzymaniem w mocy wyroku obarczonego rażąco i oczywistą wadą prawną. Nie ulega przy tym wątpliwości, że każda wskazana w art. 438 k.p.k., podstawa odwoławcza może zostać uwzględniona z urzędu i stać się

powodem uznania danego orzeczenia za rażąco niesprawiedliwe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007 r., III KK 328/06, LEX nr 296728). Tego rodzaju sytuacja zaistniała właśnie w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy Radomiu dopuścił się rażącego naruszenia art. 433 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k., poprzez zaniechanie przeprowadzenia z urzędu kontroli orzeczenia Sądu Rejonowego w Radomiu, która pozwoliłaby na wyeliminowanie opisanego wyżej uchybienia, stanowiącego rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. Uchybienie to było nie tylko rażące, ale miało także istotny wpływ na treść orzeczenia. Doprowadziło bowiem do utrzymania w mocy zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu, w części dotyczącej orzeczonego w pkt III sentencji wyroku środka karnego, mimo wady prawnej w zakresie orzeczenia wobec M. G., na podstawie art. 41a § 1 k.k., zakazu zbliżania się do K. B. na odległość mniejszą niż 50 metrów, z pominięciem wynikającego z treści art. 43 § 1 k.k. obowiązku określenia czasu obowiązywania tego zakazu. Tym samym zakaz ten stał się bezterminowy. Uchybienie to ma istotny wpływ na treść orzeczenia, albowiem niewskazanie okresu obowiązywania środka karnego powoduje, że nie wiadomo jak długo ma on być wykonywany wobec tego skazanego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że w związku z ustawowym wymogiem określenia w wyroku, jak długo zakaz ma trwać, wykluczona jest możliwość precyzowania dopiero w postępowaniu wykonawczym czasu trwania zakazu. Czasu obowiązywania zakazu nie da się więc określić wykorzystując dyspozycję art. 13 § 1 k.k.w. i zasadę *in dubio pro reo* (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lutego 2021 r. sygn. akt IV KK 520/20, LEX nr 3150229, z dnia 8 grudnia 2021 r., III KK 468/21, LEX nr 3327635). W orzecznictwie przyjmuje się, że wnioskowanie w środku zaskarżenia o wprowadzenie do orzeczenia określenia terminu środka karnego w sytuacji, gdy w wyroku nie został on podany, oznacza, że środek ten jest złożony na korzyść oskarżonego. Brak bowiem oznaczenia terminu zakazu sprawiałby, że obowiązywałby on bez ograniczenia czasowego, zwłaszcza, że w postępowaniu wykonawczym usunięcie tego uchybienia nie byłoby możliwe (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 października 2014 r., sygn. akt III KK 124/14, LEX nr 1523391, z dnia 30 marca 2015 r., sygn. akt II K 75/15, LEX nr 1659231, z dnia 15 listopada 2017 r., sygn. akt IV KK 284/17, LEX nr 2401079 z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt I KK 170/20, LEX nr 3168903).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, z mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k., orzekł jak w wyroku.

